

בין בקתות הבוץ של שבט האצ'ולי באוגנדה גילתה החוקרת
צהלה סרמונטה נשיות אחרת. שמונה חודשים חייתה עם נשות
 השבט ללא מודרניזציה ולמדה תפיסות שונות על לידה, הנקה,
 יופי וחיים בהווה – תובנות שהיא מבקשת להביא אלינו

● רעות גזבר

נשות האצ'ולי

מה כל כך מושך אותנו בלימוד על תרבויות רחוקות? אולי
 סקרנות אנושית טבעית, אולי דחף לחפש מעוף, להבין שיש
 בעולם אפשרויות קיום שונות משלנו, אחרות לחלוטין מציר
 החיים הקבוע שנע בין העומס בעבודה לעומס בבית בלי
 תחנות יציאה ובלי הרבה מקום להעז. אם נכיר אותן ונלמד
 עליהן, אולי התשובות לשאלות 'מי אני?' או 'מי אני יכולה
 להיות?' יהיו קצת פחות צפויות.

"אני חושבת שזה מרחיב את האופציות שלנו, את גבולות
 החיים", אומרת צהלה סרמונטה, חוקרת במרכז ללימודי
 אפריקה. "זה הדבר שתופס אותי באנתרופולוגיה. אני
 פתאום מסתכלת על דברים אחרת לגמרי, פשוט כי אני

"יש לי חזון שאנשים יהיו מדויקים יותר לבחירות שלהם"
 צהלה סרמונטה עם ילדי שבט האצ'ולי

יודעת שיש אנשים בעולם שעושים את זה אחרת. אני חושבת שבתור אנשים מערביים יש לנו הרבה מה ללמוד, וגם להעריך", היא מוסיפה, "אנחנו לא מספיק מעריכים את החיים שלנו כאן". סרמונטה (31) היא רווקה "ומחפשת", היא אומרת בחיוך. היא מתגוררת בשדה ברעז שבגוש עציון. "הגעתי ללימודי אפריקה ממש בטעות, זו הייתה חטיבה כדי להשלים את נקודות הזכות לתואר במדיניות ציבורית, אבל משהו שם גרם לי להתאהב. הרבה אנשים מתארים את זה, כשפוגשים את התחום נכנס איזשהו ג'וק". היום היא כותבת דוקטורט שעוסקת במודלים של נשיות בשבט האצ'ולי בצפון אוגנדה, ומרצה על ממצאי המחקר ועל חוויות המסע שלה. בנוסף לכל אלה היא גם מנכ"לית לשכת עורכי הדין במחוז ירושלים.

חיים של אחרים

איך הגעת לשבט האצ'ולי? "הפעם הראשונה שהגעתי לשם היתה ב-2017. הייתי אחרי פרידה מהאקס המיתולוגי ורציתי לטייל לבד בחו"ל. החלטתי לנסוע לאוגנדה". יעד נחשק. "אל תנסו בבית", היא צוחקת. "ערכתי מחקר מראש מה כדאי לעשות באוגנדה, אבל כל מקום שהגעתי אליו במסלול התיירותי היה מלא בזוגות רומנטיים, ורציתי למות. ואז שמעתי דרך ישראלית שפגשתי בבית חב"ד שיש מרכז יולדות ממש מיוחד בצפון המדינה". הישראלית המדוברת היתה מרווה זוהר,

אקטיביסטית ומשוררת, מחברת הספר בעל השם היפה 'הפלא הוא, תמיד היה, איך-סופי כמו הצער'. "זה לא מקום שיש אליו תחבורה נוחה, או בכלל. לקח לי שלושה ימים להגיע לשם. כשהגעתי למרכז היולדות מישתי שאלה אם אני רוצה לראות לידה. נכנסתי לחדר עגול, כוך. עמדה שם נערה שנראתה בת 15, בחודש תשיעי, עירומה לגמרי, וצחקת עם אישה זקנה שישבה לידה על ספסל. זה היה שונה מתמונת הלידה שהכרתי עד אז: צרחות, בית חולים, הגיינה, רופאים, משפחה, התרגשות. הסתובבה בחדר תרגולת. חשבתי שהם טעו ושהיא לא נמצאת בתהליך בלידה. בינתיים

"כשחיים רק את ההווה, העתיד פחות אישי. רמת האושר של האנשים שם גבוהה משמעותית ביחס לאדם המערבי"

"בסוף הביולוגיה מגדירה את היותנו נשים". שיעור על אמצעי מניעה למטופלות במרכז רפואי מקומי

התיידדנו וניסינו לתקשר בתנועות ידיים. אחרי כמה דקות היא פתאום כרעה ופשוט השפריצה את התינוק החוצה. מרוב הלם התעלפתי. אחרי כמה דקות התעוררתי וראיתי פרצופים כהים צוחקים מעליי. מה הלבנה הזאת נבהלת?". אפיזודת הלידה הלא צפויה ליוותה את סרמונטה. "אני זוכרת את התדהמה. פתאום הבנתי שיכולה להיות לידה אחרת לחלוטין". לאחר שהזכירה את הסיפור באחד הקורסים של התואר השני, קיבלה הזמנה מהאנתרופולוג פרופסור ניר אביאלי להשלים תואר שני בזניבר בהנחייתו ובהנחיית ד"ר יעלה להב רו. סרמונטה קיבלה את ההזמנה וכתבה תזה שעסקה במהגרי עבודה משבט המסאי. "גרתי שם חודש וחצי. אני אנתרופולוגית אולד פאשן, יוצאת לבד לאזורים ופשוט חיה שם. היו לי מחברת ועט וחיוך, וכך הסתדרתי".

כשהגיעה לשלב הדוקטורט, החליטה לשוב ולחקור את החברה באזור מרכז היולדות שבו ביקרה. לצורך המחקר היא תכננה מסע ארוך יותר באזור נטול תשתיות כמעט לחלוטין. אתן יכולות לדמיין את עצמכן שורדות שבוע בלי מים זורמים? בלי מקרר? בלי מרצפות? שבועיים? חודש? חודשיים? "בינואר 2023 ארזתי תיק ומוזודה ונסעתי לשמונה חודשים. חזרתי פחות או יותר ישירות לשבעה באוקטובר". בתקופה הזו היא צפתה במאות לידות, ניהלה ראיונות ומפגשים ולקחה חלק בשגרת החיים המקומיים. שאלת המיקוד של נושא המחקר הייתה עוד אתגר בדרך. "בהתחלה רציתי לחקור מיניות נשית, ונתקלתי במחסום ענק. זו חברה שבה הנושא הוא טאבו מאוד גדול, ולא מדברים עליו עם זרים. למעשה, לא מדברים על מיניות כמעט בכלל. כך החלטתי לחקור כל מיני אלמנטים שקשורים לגוף האישה".

באיזו שפה דיברת שם? "חלק מהמקומיים מדברים אנגלית, ונעזרתי במתורגמנית. עם הזמן למדתי מספיק אצ'ולי כדי לנהל שיחה". איך הסתדרת במקום כל כך פרימיטיבי מבחינת תשתיות?

לפני שהיא עונה על השאלה, סרמונטה עוצרת כדי למחות על המונח שבו השתמשת. "מילים כמו 'פרימיטיבי' נגזרות מתוך תפיסה מערבית מאוד. נכון, אין שם מים זורמים, אין חשמל, אין גישה לאינטרנט כמעט בכלל. אבל ההסתכלות

על זה כפרימיטיבי גזורה מתוך סדר ערכים מסויים".
לאחר ההבהרה, היא צוללת אל הסיפור: "הגעתי לשם בעונה היבשה. הטמפרטורות מגיעות ל-40 מעלות ויש 100 אחוזי לחות, כי המקום נמצא על קו המשווה. אין חשמל. אין מזגן, אין מאוורר, וגם אין מים קרים. החום חירפן אותי, פשוט חירפן. חום מטורף בכל שעות היממה. בלילה את בבקתה הלוחטת, אסור אפילו לפתוח חלון - יש גנבים, יש חיות - וצריך לישון מתחת לכילה בגלל המלריה. אני לא אדם שחום כל כך מפריע לו, אבל באמת שזה היה גיהנום. בהתחלה ניסיתי כל הזמן למצוא פתרונות. ניסיתי להביא מאוורר סולארי,

"פתאום הבנתי שיכולה להיות לידה אחרת לחלוטין".
חדר התאוששות אחרי לידה במרכז רפואי מקומי

זה לא עבד. אחר כך נזכרתי שבבגרות בהיסטוריה למדנו שבמרוקו תלו בדים רטובים על החלונות והרווח קיררה, ניסיתי את זה וזה לא הצליח כי לא הייתה רוח. ניסיתי כל הזמן. ואז בלילה אחד שכבתי בחושך לבד, במיטה-מחצלת הלא נוחה שלי, ים של יתושים מסביב לכילה, חום אימים, משהו שלא יכולתי לדמיין. זה היה נורא. הייתי בנקודה מאוד נמוכה. ואז הבנתי שעומדות לפניי שתי אפשרויות: או לאבד את השפיות, או לשחרר ולהיכנע לחום. וזה מה שעשיתי. נכנעתי לחום. לא היה לי פחות חם, פשוט הפסקתי להיאבק בו. זה בדיוק ההפך מחשיבה של אדם מערבי. תחשבי על סיטואציות שיש לנו בחיים, שבמקום לנסות לשפר אותן, ננסה פשוט לקבל אותן. זה מאוד לא אינטואיטיבי בתוך עולם המושגים שגדלנו עליו".
אנשי השבט יודעים שיש תשתיות בעולם. הם לא רוצים גם?
"זה קשור לערכים תרבותיים. בתרבות שלנו חשיבה על העתיד ושאיפות

מוטמעים עמוק. בשפת האצ'ולי חסרה המילה 'תכנון'. היחס לזמן הוא אחר. למשל, בלילה אין שעות. אין עניין בלספור אותן כי אף אחד לא יוצא מהבקתה. אין שימוש ביומנים. אם קבעתי עם מישהו ריאיון בתשע בבוקר והוא היה מגיע באחת וחצי בצהריים, הייתי שואלת: 'מה קרה, למה איחרת?' והם לא הבינו את השאלה. הם אמרו: 'עכשיו אני פה, מה את רוצה?' תפיסה מאוד עמוקה של נוכחות". הספירה המשובשת באה לידי ביטוי גם באופן שבו מרכז הילדות ניהל מעקב היריון. "פגשתי נשים שהעידו שהן בשבוע 57 להיריון. או 64. בהתחלה הייתי צוחקת: ברור שזה לא השבוע שבו את נמצאת. אבל בעצם, מה זה משנה? זה משנה שההיריון עדיין בבטן, שהתינוק עדיין לא מוכן לצאת, וכשהוא יהיה מוכן, הוא יצא. כשחיים רק את ההווה, העתיד פחות אישי. רמת האושר של האנשים שם גבוהה משמעותית ביחס לאדם המערבי. הם חיים בכאן ובעכשיו. הם לא צריכים

"לא הבנתי עד כמה המראה הייתה דבר מרכזי בחיי, כמה התרגלנו לפגוש את עצמנו כל הזמן. שם, את לא רואה איך את נראית וזה מאוד משחרר"

מיינדפולנס, זו פשוט השגרה שלהם. מצד שני, דברים שצריכים תכנון לרוב לא מתקיימים. הם היו יכולים לאגור כסף כדי לבנות משאבה ולתכנן מערכת צינורות שתעביר מים מהבאר אל השדה במקום לסחוב אותם על הראש, אבל אין להם את סוג החשיבה הזה".

סרמונטה מתארת את הפער בין החוויה הזו ובין ההרגלים הפרטיים שלה. "אני מצוינת בתכנון. אני רואה מטרה מול העיניים והולכת אליה, בלי להתבלבל. יש לזה יתרונות, ויש לזה גם הרבה חסרונות. ביום הראשון של התואר הראשון כבר פתחתי במחשב תיקת 'דוקטורט'. האזור שחקרתי כל כך שונה ממני, בדיוק האנטיזה". אבל דווקא ההבדלים הפכו את המחקר למשמעותי. "על זה אני מדברת כשאני מדברת על הרחבת האפשרויות - להכיר תרבות שסדר העדיפויות בה שונה לגמרי. להסתכל על החיים שלי ולרגע לנתק את עצמי מהמחשבה התמידית על העתיד, ופשוט להיות בהווה. זה משהו שלמדתי שם".

מראה מראה שעל הקיר

אנחנו נפגשות במשרד לשכת עורכי הדין בירושלים, שממוקם בבניין אבן ישן ויפיפה בין התיאטרון לבית הנשיא. לפני שאנחנו מתיישבות לשוחח סרמונטה לוקחת אותי להכין קפה במכונה המשוכללת במטבח והעקבים שלה נוקשים על הרצפה המבהיקה. אני מנסה למצוא קשר בין האישיה המתוקתקת שעומדת מולי לבין האישיה שבילתה

שמונה חודשים בבקתת בוץ בצפון אוגנדה, ונוחלת כישלון חרוץ. איך העולמות האלה נפגשים מבחינתך, המשרד המצוחצח ומחצלת השינה? "אני אוהבת אנשים, אני סקרנית כלפי אנשים. זה תקף גם כאן וגם כאן. במחוז ירושלים יש קואליציה מגוונת מאוד: ערבים, חרדים, דתיים, חילונים. אני אוהבת להקשיב, אוהבת ללמוד מאנשים ותרבויות. אני חושבת שיש כאן דמיון".

"אחד הדברים שהן לימדו אותי היה לסמוך על הגוף. התרבות המערבית מאד לא סומכת על הגוף הנשי"

"ניסיתי להבין איך גוף נשי נתפס בתרבות אחרת". למעלה: סרמונטה מבשלת עם נשות האצ'ולי. למטה: חלוקת העוגה לאורחים בחתונה מסורתית, הכלה במרכז בשמלה אדומה

איך הגיבו אלייך המקומיים בתקופה שחיית באוגנדה? "בהתחלה כמו אלוקים, כי אני אדם לבן. נתקלתי בזה בהרבה מקומות באפריקה: יש הנחה שלאדם הלבן יש יותר כסף, שהוא יותר משכיל. לרוב זה גם די נכון. הם לא מתייחסים אלייך כשווה בין שווים. זה גרוע מאוד לחוקר להיות בעמדה הזאת. רציתי לשבור את זה כמה שיותר מהר, להפוך להיות אדם בעיניהם. הדרך הייתה לנסות להיות כמותם, כי הייתי ממש גרועה בזה. הבגדים שכיססתי ביד היו יוצאים מלוכלים ולידי עמדה ילדה קטנה וצחקה, כי היא יודעת לעשות את זה יותר טוב ממני. או למשל, הם מורחים זבל פרות על רצפת הבקתות לאיטום. זו אחלה פעילות", היא מחייכת, "חם ונעים וכיף, אבל לא ידעתי איך עושים את זה. ילדים הסבירו לי. מבחינתם אלה פעולות בסיסיות. ילדה בת חמש לימדה אותי לשחוט תרנגולות. ככל שחייתי איתם יותר זמן ועשיתי כל מה שהם עשו, הפער הצטמצם, אבל תמיד נשאר". דווקא בתקופה שבה יצאה לחקור את נושא הנשיות, סרמונטה הרגישה איך סממני הנשיות האישיים שלה מצטמצמים. "לפעמים לא זיהו אם אני גבר או אישה, תווי הפנים לא היו מספיק מובחנים בעיניהם. אחרי תקופה מסוימת במקום הווסת שלי הפסיקה, כי התזונה שם מאוד לא טובה". מה היה התפריט שלך? "אכלתי שם הרבה אורז ושעועית, זו המנה הקבועה, שלוש פעמים ביום. המקומיים אוכלים גם בשר ציד, בדרך כלל חיות קטנות: עכברוש בר, ארנבת בר, שרקן, טרמיטים".

מלבד התזונה המצומצמת, גם ההקפדה על היגיינה הייתה קשה. "צריך לשאוב מים מבור במרחק חצי קילומטר מהמקום. הנשים שם חזקות מאוד ומסוגלות לסחוב 150 ליטר ביום. אני הייתי סוחבת רק 20, אז התקלחתי פחות. הגעתי לשם עם מעט מאוד בגדים, בגדים גדולים, נוחים, באמצע הסוואנה לא מתאים לדפוק הופעה. אין שם מראות. לא הבנתי עד כמה המראה הייתה דבר מרכזי בחיי, כמה התרגלנו לפגוש את עצמנו כל הזמן. שם, את לא רואה איך את נראית כשאת מתארגנת בבוקר, לא כשאת הולכת לשירותים. אין! זה מאוד משחרר. אבל משהו הולך לאיבוד בתחושת הנשיות. לא היה לי שום עניין באינטרקציות רומנטיות עם אף אחד מסביבי, ריח

אמונה אינהרנטית שהגוף יודע מה הוא עושה. הגוף הנשי מביא ילדים ומזין אותם מאז תחילת העולם. יש לי חברות שילדו ילד ראשון, והן מלאות פקפוק בהורות שלהן. אני מניקה טוב? הוא ישן מספיק? הוא אוכל מספיק? שאלות שמטילות ספק יסודי באינסטינקטים האימהיים שלך. שם האמונה בגוף הנשי וביכולות שלו מושרשת עמוק.

באילו היבטים של נשיות התמקד המחקר שלך?

"השאלה שאיתי יצאתי הייתה על המשמעויות שנשים מייחסות לגוף שלהן בשבט האצ'ולי. ניסיתי להבין איך גוף נשי נתפס בתרבות אחרת. למשל, גיליתי ששדיים לא נחשבים אצלן איבר מיני, לעומת רגליים, שצריך להצניע ואסור שיראו. גם מודל היופי שלהן שונה מאוד משלנו. הראיתי להן תמונות של בר רפאלי ורותם סלע, והן הזדעזעו. מבנה הגוף נראה להן מוזר מאוד. שם המיניות מקושרת לאימהות. אם אין לך אגן ירכיים משמעותי, את לא אישה. בנולידוד, ההוליווד שבניגריה, כל השחקניות

הפרוגרסיבי יש משהו שרוצה לטשטש את ההבדל הביולוגי, וכאישה שרוצה להצליח בחברה שבה נשים לא מרוויחות כמו גברים ויש להן קשיי התברגות אל משרות בכירות, היה לי נוח לשים את המרכיב הביולוגי שלי בצד. דווקא שם, כשהפשיטו אותי מכל הסממנים האחרים של נשיות, מה שנשאר היה הגוף. הפוטנציאל להביא חיים לעולם. אולי זו התשובה הכי מובנת מאליה, אבל הייתי צריכה את המסע הזה כדי שיזכיר לי אותה."

ההבנה הזאת, סרמונטה מתארת, קשורה לנקודת האמון בגוף. "אחד הדברים שהן לימדו אותי היה לסמוך על הגוף. התרבות המערבית מאוד לא סומכת על הגוף הנשי. היה רגע שהבהיר לי את זה כששאלתי אותן אם יש קורסים של הכנה ללידה, והן צחקו ארוכות. זה לא שאין שם דיבור על הנושא, הן חיות בסביבה נשית ונשים מייצצות זו לזו, אבל הן באות ללידה כשהן יודעות שהגוף שלהן יודע ללדת. הן מניקות ילדים כשהן יודעות שהגוף שלהן יודע להניק. יש

"פשוט להיות בהווה, זה מה שלמדתי שם".
נוסעים בתחבורה ציבורית רוכשים אוכל ומים דרך החלון

הגוף שלי השתנה בגלל האוכל, ופתאום את לא מזהה את עצמך. ואז מתחילות השאלות: מה מגדיר אותי כאישה? אישה, שם, היא זו שמביאה ילדים. ואני רווקה. זה תמיד ייצר שיחה מולן. האם את אישה אם את לא ממלאת, עדיין, את התפקיד הביולוגי שלך? מי אני כאישה בעולם? מה הופך אותי לאישה? מה זה אומר, להיות אישה?"

ומה זה אומר, להיות אישה?
"אני חושבת שאחת התובנות היותר מפתיעות עבורי הייתה שבסוף, הביולוגיה מגדירה את היותנו נשים. שאני מוגדרת על ידי העובדה שיש בי את היכולת ללדת ילדים. היום בשיח

"מודל היופי שלהן שונה מאוד משלנו. הראיתי להן תמונות של בר רפאלי ורותם סלע, והן הזדעזעו. מבנה הגוף נראה להן מוזר מאוד. שם המיניות מקושרת לאימהות"

"הם האנשים המאזשים ביותר שפגשתי בחיי".
החקלאות נעשית באופן ידני ללא אמצעים טכנולוגיים.
למטה: צופים ביחד בפעם הראשונה בסרט "מלך האריות"

יש אישה מסויימת מהשבט שהמפגש
איתה נגע בכ בצורה מיוחדת?
"המפגשים שהכי נגעו בי הם אלה
שבהם הרגשתי שאני פחות 'צהלה'
מישראל', והיא פחות 'אימשולט'
מאוגנדה', שנוצר קשר אנושי ולא
תרבותי בהכרח. מפגש כזה היה לי עם
קתרין, סבתא בת 80 פלוס עם סיפור
חיים קשה מאוד, אבל פייטריה. היא
חצופה מאוד, שזה לא מאפיין אישה
אוגנדית. היא כל הזמן שברה לי את
הדמות של החוקרת, לא התביישה
לדרוש ממני כסף, היה בה משהו מאוד
ישיר. מהצד השני, כשהלכתי איתה
להלוויה - אירוע מכונן בחייו של אדם
מהאצ'ולי - היא נתנה לי את השמיכה
והמזרן שלה. היא תמיד דאגה לי עד
הסוף, ומהצד השני ידעה לבקש בחזרה.
זה יצר קשר שיויוני".

איך נראית לווייה בשבט האצ'ולי?
"זה האירוע החשוב ביותר בחייו של
אדם, יש בו מעל 1,000 איש בדרך
כלל. הכוונה לא ללוויה של ילד קטן
שנהרג בנסיבות טרגיות, שהיא אירוע
של אבל, אלא ללוויה של אדם מבוגר,
שעבר את גיל חמישים. לווייה כזו
היא ממש חגיגה. בהתחלה יש טקס
נוצרי, קוברים אותו, יש צלב ואנשים
עצובים. ואז חל שינוי: מתחילה מסיבה
שנמשכת ארבעה ימים וכוללת ריקודים
מסורתיים עם להקה מסורתית, הודיה
על החיים שלו ביניהם, שמחה על מה
ומי שהוא היה. התפיסה היא שהרוח
שלו נשארת והוא מצטרף למשפחה,
לכן אין באמת פרידה. יש פרידה
מהגוף, אבל לא מהאדם. יש געגוע, יש
עצב, אבל זה לא הפוקוס של האירוע.
אני חושבת שהייתי רוצה שהלוויה שלי
תהיה ככה".

טקס מקומי נוסף שסרמונטה פגשה
במהלך ההשהות שלה הוא גירוש שדים.
"הם תופסים דיכאון, טירוף ובעיות
נפשיות נוספות בצורה חיצונית לאדם
שנושא אותם. זה לא הוא, זה שד
שנכנס אליו וצריך להוציא אותו. את
ההוצאה עושים בעזרת טרנס קהילתי,
חיבור וחיבוק של הסביבה. כשהשד
יוצא האדם חוזר להיות אותו אדם, אין
עליו סטיגמה. הוא משוחרר והחיים
ממשיכים כרגיל. אני חושבת שזה
מדהים. המודל המערבי הוא מודל של
הרחקה: בואו נאשפו את האיש החולה.
בואו נסתיר ולא נגלה. שם התהליך
הפוך, הריפוי קהילתי. זו מין מדיטציה

לגור עם המשפחה של בעלה, חמותה
והנשים הנוספות שלו. רציתי לבחון את
היחסים בתוך המערכת המורכבת הזו,
לברר אם יש סיסטרהוד וסולידריות.
מצאתי בעיקר תחרותיות".
בראש ההיררכיה החברתית עומדת הדמות
הנשית הרביעית: הסבתא, אימו של
הבעל. "כשביקשתי מהנשים לצייר בית
כולן ציירו מרחב שכלל בקתה, תרנגולות
ואנשים. כל האנשים בתמונה תוארו
באמצעות קו, ורק הסבתא צוירה עם גוף,
עם ממד נוסף".

"התפיסה היא שהרוח שלו נשארת
והוא מצטרף למשפחה, לכן אין
באמת פרידה. יש פרידה מהגוף,
אבל לא מהאדם. יש געגוע, יש
עצב, אבל זה לא הפוקוס של
האירוע"

הראשיות הכי מכניסות והכי מפורסמות
הן בעלות גוף מלא. יש להן חזה גדול, אגן
ירכיים גדול, זה מודל היופי".
אחד המאמרים שסרמונטה כותבת
במסגרת הדוקטורט עוסק גם הוא
בתפיסות יופי שונות, אבל דווקא באוכל.
"זה מאמר על קולינריה ונשיות. היו לי
שאלות למה הצלחת שם נראית בכל יום
אותו הדבר, למה אין שימוש בתבלינים
או מחשבה על אסתטיקה של המזון.
אלה דברים שרואים בכל תרבות אחרת
בעולם, ודווקא שם הנשים לא משקיעות
במטבח בכלל".

כאן ועכשיו

מאמר נוסף שכותבת סרמונטה נוגע
בנושא שונה ומורכב: מערכות יחסים
בין נשים בחברה פוליגמית, שבה בכל
משפחה יש יותר מאישה אחת. "זיהיתי
ארבע דמויות מרכזיות: הבייביסיטר,
אלה ילדות שהמשפחות שלהן מוסרות
אותן למשפחות אחרות תמורת אוכל
ולינה, ולמעשה זו עבדות ילדים לכל
דבר. הן עובדות בהשגחה על הילדים
במשפחה שאליה הגיעו, ולפעמים
אפילו לא משתמשים בשמן. השלב
הבא בגלגול הוא האישה הצעירה
המחוזרת, שמגיע בגיל 14-15. זה תור
הזהב של האישה, היא מקבלת מתנות
ונמצאת בעמדת כוח. לאחר מכן בדרך
כלל האישה נכנסת להיריון ועוברת

"הם תופסים דיכאון, טירוף ובעיות נפשיות נוספות, בצורה חיצונית לאדם שנושא אותם. זה לא הוא, זה שד שנכנס אליו, וצריך להוציא אותו"

קבוצתית, אנשים נכנסים לטרנס יחד ומגרשים את השד, כולם מוזמנים. הייתי בעשרות טקסים כאלה. הלוואי שהיינו מסתכלים על הבעיות הנפשיות של האנשים סביבנו כדבר ששייך לקהילה."

עוד נקודה משמעותית בגירוש השדים היא ההפרדה בין המצב של האדם לאדם עצמו. "אנחנו חווים את זה בצורה של הזדהות: 'אני בדיכאון, אני בחרדה'. אני חושבת שהגישה האפריקאית היא להבחין בין הדברים. אני לא בדיכאון, יש בתוכי שד של דיכאון. כשהוא יצא אני אוכל להיות אני."

היו קווי דמיון שמצאת בין התרבויות, למרות השוני?

"כשאת מפרקת את הרקע, אלה אותן התנהגויות אנושיות בלבוש אחר. יש קנאה, יש פחד, יש צרות עין, יש אגו. יש גם תכונות חיוביות משותפות? אהבה, שמחה?

"אהבה רומנטית כמעט שלא ראיתי. זה לא משהו שנמצא בתרבות, ואם הוא

"הן סוחבות את התינוקות על הגב עד גיל שלוש, בלי הפסקה. איור מתוך שלט הכניסה במרכז הקהילתי האצ'ולי ללידה ולבריאות האם

קיים, מצניעים אותו מאוד. כן ראיתי אהבה בין אם לילדיה, אבל היא נראית אחרת מאשר אצלנו, פחות תלותית. אף ילד לא הולך לאימא שלו ואומר לה שמשעמם לו. אבל היא גם מאוד ברורה. הן סוחבות את התינוקות על הגב עד גיל שלוש, בלי הפסקה: חיבור ראשוני חזק ואחריו עצמאות גדולה. בנוגע לשמחה, שוב אגיד שהם האנשים המאושרים ביותר שפגשתי בחיי, למרות שהחיים שלהם קשים מאוד: עוני חמור, רעב, מלחמות. ועדיין הם שמחים, כי הם חיים את ההווה. אני כאן עכשיו, יש עליי שמש, יש שיר שמח, מה חסר?"

איזה שיעורים בנשיות לקחת משם לחיים שלך?

"הנקודה המרכזית היא האמונה בגוף שלי ובמה שהוא יודע לעשות. זה נותן כל כך הרבה ביטחון בעולם. הקשבה לגוף שלי. לקום בבוקר ולדעת שאני אישה כבר איקס שנים, והגוף שלי נברא כשהוא יודע מה הוא עושה. ללכת עם הקול הפנימי שלי, הרבה יותר מכל סמכות חיצונית". אני משתפת אותה שגם בתוכי יש שני קולות: אחד שמחובר לבטן, למסוגלות, לגוף, וקול שכלי שמפקפק בעצמו. סרמונטה מחייכת. "אז תקשיבי לקול שיותר כאן", היא מחווה על האזור

שבין הרחם ללב. כשאני מבקשת ממנה עצה מעשית לדרך, היא מזמינה אותי לבצע ניסוי קטן: לא להסתכל במראה במשך שבוע שלם. לחוות את הגוף שלי מבפנים ולא מבחוץ. אני מזמינה אתכן לנסות גם! יש לך חלום לעתיד? "להרחיב את האפשרויות שיש לאנשים בעולם דרך הידע התרבותי שאני מביאה. אם זה לבחור לידה שיותר מתאימה לך, או איך שהשולחן שלך נראה. חזרתי לארץ אחרי אכילה של אותן שלוש מנות במשך שמונה חודשים היישר לשולחן החג של ראש השנה. זה גרם לי לשאול את עצמי: האם כל האוכל הזה משרת אותי, או שאני יכולה להיעזר דווקא בצמצום? האם אני צריכה כל כך הרבה בגדים, או שמספיקים לי שלושה-ארבעה סטים? האם אני מבינה שיש דרכים נוספות להתייחס למוות, לאבדן, לצער, לקושי נפשי? האם אני מכלה את חיי בלדאוג בנוגע לעתיד או שאני נוכחת בהווה? יש לי חזון שאנשים יהיו מדוייקים יותר לבחירות שלהם, ושנשים יהיו קשובות יותר לקול שלהן. אני מנסה להביא את זה לעולם." ■

הצילומים בכתבה מהאלבום הפרטי צהלה סרמונטה

